

วรรณคดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานเขียน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาท และบุคลิกลักษณะของครูทั่วไป และครูสังคมศึกษา ที่จะนำมากล่าวอ้างอิงในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

บทบาทและบุคลิกลักษณะของครูทั่วไป

นักการศึกษาไทย ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและบุคลิกลักษณะของครูไว้ในหนังสือและบทความต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ในปีพ.ศ. 2513 สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย ได้จัดให้มีการประชุมทางวิชาการเรื่อง " ครูกับเสถียรภาพของประเทศ " ในการประชุมครั้งนี้ สาโรช บัวศรี¹ ได้กล่าวถึง ครูในฐานะที่เป็นนักวิชาชีพชั้นสูงไว้ว่า ครูจำเป็นจะต้องมีความรู้ ทักษะ และทักษะ ในแนวทางต่อไปนี้คือ วิชาสามัญทั่วไป วิชาสามัญเอกโท เฉพาะตัว วิชาการศึกษา และสมรรถภาพในการเป็นครู ซึ่งในด้านสมรรถภาพในการเป็นครู ครูจะต้องสร้างตัวเองให้มีความสามารถต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. สามารถทำการสอนได้เป็นอย่างดี โดยใช้หลักจิตวิทยาแห่งการเรียนรู้ หลักการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก สร้างบรรยากาศให้เหมาะสมที่จะเกิดการเรียนรู้ วางแผนการสอนอย่างละเอียด ใช้วิธีการสอนอย่างเหมาะสม ใช้แบบทดสอบชนิดต่าง ๆ

2. สามารถอบรม แนะนำ และปกครองนักเรียนได้เป็นอย่างดี โดยใช้หลักการที่ว่าถ้าทุกคนสร้างคุณธรรม และหลักธรรมต่าง ๆ ไว้ประจำตัวได้แล้วก็จะปกครองตนเองได้ หลักและวิธีการของการแนะนำ สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้ปกครองนักเรียน

¹ ไทยม วรรณศิริ, ผู้รวบรวม, " การประชุมทางวิชาการ ครูกับเสถียรภาพของประเทศ, " วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ 4 (เมษายน 2513) : 42 - 44.

3. สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยร่วมในการวางแผนและรับหน้าที่ในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมทั้งรักษาสัมพันธ์ภาพอันดีกับผู้ร่วมงานทั้งปวงของโรงเรียน

4. สามารถสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีและร่วมมือกับชุมชน โดยช่วยเหลือร่วมมือในการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงชุมชน ทำให้ชุมชนเข้าใจโรงเรียนและสนับสนุนโรงเรียนในทางที่เหมาะสม

5. สามารถเป็นครูชั้นอาชีพ โดยรู้จักเพิ่มพูนความรู้ให้แก่อาชีพครู โดยการเขียน การพูด การค้นคว้า การวิจัย การเป็นสมาชิกที่ดีของสมาคม องค์กร หรือสถาบันทางการศึกษา รักษาขนบธรรมเนียมครู ช่วยเหลือครูใหม่และครูฝึกสอน

"ในปีพ.ศ. 2514 สุจริต เพียรชอบ¹ ได้เขียนบทความเรื่อง " บทบาทของครูในสังคม " สรุปได้ว่าครูควรจะต้องมีบทบาทดังต่อไปนี้

1. บทบาทในการให้การศึกษา โดยให้การศึกษาแก่นักเรียนซึ่ง เป็นหน้าที่โดยตรงและให้การศึกษาแก่ประชาชน ซึ่งสามารถทำได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

2. บทบาทในการอบรมศีลธรรมจรรยา โดยการอบรมบ่มนิสัยนักเรียน และเป็นแบบฉบับที่ดีแก่นักเรียนและประชาชน ทั้งในด้านความประพฤติ และการวางตนในด้านต่าง ๆ

3. บทบาทในการถ่ายทอดวัฒนธรรม ซึ่งอาจจะทำได้ในเวลาสอน ในชั้นเรียน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียน การนำนักเรียนไปร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น และครูจะต้องทำหน้าที่เป็นทั้งผู้รักษา ถ่ายทอด และฟื้นฟูวัฒนธรรม

4. บทบาทในการร่วมกิจกรรมของชุมชน เพื่อสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชนที่ตนเป็นสมาชิก

5. บทบาทในการเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน

¹ สุจริต เพียรชอบ, " บทบาทของครูในสังคม, " วารสารครูศาสตร์

6. บทบาทในการศึกษา วิจัย และวิเคราะห์สังคม ซึ่งผลจากการศึกษาและวิจัย จะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในด้านการจัดหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตร การสอน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน รวมทั้งการปรับตัวของครูให้เข้ากับสภาพสังคมนั้น ๆ

7. บทบาทในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งความสัมพันธ์อันดีนั้น จะก่อให้เกิดความช่วยเหลือ การให้บริการซึ่งกันและกัน ครูสามารถใช้บริการที่มีอยู่ในชุมชน ในด้านเอกสาร อุปกรณ์วัสดุทัศนศึกษา วิทยากร การสัมภาษณ์ การศึกษานอกสถานที่ หรือทัศนศึกษา

8. บทบาทในการปฏิรูปสังคม เมื่อพบจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องของสังคม

และในปีเดียวกันนี้ บุญถิ่น อัตถากร¹ ได้เขียนบทความเรื่อง " แนวนโยบายผลิตครูในอนาคต " กล่าวถึงลักษณะของครูที่ดี ว่าควรมี 3 ประการ คือ

1. ครูควรเป็นผู้มีความรู้ คือมีทั้งความรู้ในเนื้อหาวิชา ซึ่งจะต้องสะสม เพิ่มพูนอยู่เสมอ และมีปัญญา

2. ครูควรเป็นผู้ที่เปี่ยมด้วยคุณธรรม วัฒนธรรม และมีสุคติธรรม

3. ครูควรเป็นผู้มีความสามารถในกลวิธีการสอน สามารถถ่ายทอดความรู้ แนะนำวิธีทางแก้ปัญหา และอบรมชักนำเด็กไปสู่หนทางอันดีงาม

ในปี พ.ศ. 2515 สุภรณ์ ศรีพหล² ได้เขียนบทความเรื่อง " การผลิตครูชั้นอาชีพ " กล่าวถึงลักษณะของครูที่ดีถือว่าเป็นครูชั้นอาชีพว่า นอกจากจะต้องมีความรู้และสามารถที่จะถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่นได้แล้ว ยังจะต้องมีทักษะต่าง ๆ ได้แก่ทักษะในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะในการแสวงหาความรู้ และสามารถนำความรู้นั้น ๆ ไปใช้ให้เป็น

¹ บุญถิ่น อัตถากร, " แนวนโยบายการผลิตครูในอนาคต, " วารสารครูศาสตร์
1 : 2 (กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2514) : 28.

² สุภรณ์ ศรีพหล, " การผลิตครูชั้นอาชีพ, " วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ
7 : 2 (กันยายน 2515) : 12 - 16 .

ประโยชน์ให้แก่ชุมชนและสังคมอีกด้วย หรืออาจกล่าวได้ว่าครูอาชีพนั้น จะต้องสอนเป็น ทำ วิจัยเป็น และให้บริการเป็น

และในปีเดียวกัน สุรินทร์ สรสิริ¹ ได้เขียนบทความเรื่อง " ครูดีนั้นเป็นอย่างไร " แสดงความคิดเห็นว่าครูที่ดี จะต้องมียุคุณลักษณะ 6 ประการ คือ

1. บุคลิกภาพที่ แต่งกายดี เชื้อมั่นในตนเอง วาจาดี และปรับตัวดี
2. การจัดห้องเรียนดี มีความเหมาะสมในบรรยากาศ
3. มีความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน
4. การสอนดี มีการเตรียมการสอนตามหลักสูตร และสอนได้ตามนั้น และต้องมีความรู้ในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี.
5. มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู มีจรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบประเพณีของครู และศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมเสมอ
6. มีความสัมพันธ์กับผู้ปกครองดี

ในปี พ.ศ. 2517 อารักษ์ กาญจนพิทักษ์² ได้เขียนบทความเรื่อง " การจัดและบริหารโรงเรียน " มีความตอนหนึ่งกล่าวว่า สหพันธ์อาชีพครูแห่งโลก ได้คำจำกัดความที่ดีและเหมาะสมของครูไว้ดังต่อไปนี้ คือ.

1. ครูควรเป็นบุคคลที่มีความเข้าใจในธรรมชาติและจิตใจของมนุษย์เป็นอย่างดี
2. ครูควรมีลักษณะริเริ่ม รับผิดชอบ มีอารมณ์ขัน ขยัน เสียสละ
3. ครูควรเป็นบุคคลที่มีความสามารถที่จะพูด อธิบายสิ่งต่าง ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจ โดยแจ่มแจ้ง ชัดเจน
4. ครูควรมีสภาพทั้งทางกายและจิตใจดี

¹ สุรินทร์ สรสิริ, " ครูดีนั้นเป็นอย่างไร, " : วิทยาคาร 5 (กรกฎาคม 2515) : 3 - 9.

² อารักษ์ กาญจนพิทักษ์, " การจัดและบริหารโรงเรียน, " วารสารวิสามนศึกษา 6 (กรกฎาคม - สิงหาคม 2517) : 19.

5. ครูควรมีความสามารถในการเข้าใจผู้อื่นเป็นอย่างดี
6. ครูควรมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ และสามัญสำนึก
7. ครูควรมีความรู้ในวิชาที่ตนสอนเป็นอย่างดี
8. ครูควรมีลักษณะที่น่าคบ และมีท่าทางที่น่านับถือ
9. ครูควรมีความสามารถที่จะปฏิบัติตามที่ตนสอน มีขันติธรรม และอดทน

และในปีเดียวกัน รุประณี นาคกรทรรพ¹ ได้เขียนบทความเรื่อง "เพื่อนครูในอนาคต" กล่าวถึงคุณสมบัติของครูไว้ 7 ประการ คือ

1. น่ารัก คือ มีบุคลิกภาพที่ดูศิษย์อยากเข้าใกล้
2. หนักแน่น คือ มีใจคอหนักแน่นและมั่นคงด้วยความรู้ ทำให้น่าเคารพ
3. น่ายกย่อง คือ เป็นผู้ที่ศิษย์ยกย่องได้อย่างเต็มใจ ไม่มีลับลมคมใน
4. คอยว่ากล่าวตักเตือน ถือเป็นหน้าที่หนึ่งของครูต้องกระทำโดยปราศจากอคติ
5. อดทนต่อถ้อยคำ คือ ครูต้องอดทนต่อถ้อยคำของศิษย์ได้ ถ้าทนได้โดยครูมีทั้ง

เมตตาธรรมและขันติธรรม จะชนะน้ำใจศิษย์ได้ภายหลัง

6. อธิบายข้อที่ลึกซึ้งได้ง่าย คือ ครูต้องรู้ในวิชาที่ตนสอนและอธิบายได้
7. ไม่ชักจูงศิษย์ไปในทางที่เสียหาย

003686

ในปี พ.ศ. 2518 คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา² ได้กำหนดบทบาทของครู ไว้ดังนี้ คือ

1. รักการอ่าน รักการศึกษาค้นคว้า ปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีความมั่นใจและศรัทธาในอาชีพครู

¹ รุประณี นาคกรทรรพ, "เพื่อนครูในอนาคต," วารสารครูศาสตร์ 4 (กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม 2517) : 6.

² คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา, การปฏิรูปการศึกษา, หน้า 142-144.

2. มีความคิดเห็นของตัวเองกล้าแสดงออกเพื่อเผยแพร่ความคิดเห็นหรือความรู้ใหม่ ๆ ต่อสาธารณะ หรือเพื่อพัฒนาวิชาชีพของตนโดยบริสุทธิ์ใจ

3. ประพฤติและวางตนอยู่ในกรอบศีลธรรมจรรยาอันเป็นบรรทัดฐานที่ยอมรับกันทั่วไปในชุมชน

4. ประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เลี้ยงชีพพอสมควรแก่สภาพฐานะปากบั้นมัธยสถ่อคคอม ไม่เห็นแก่ความเจริญทางวัตถุเกินกว่าคุณธรรมและจริยธรรม

5. เปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้บอกผู้แสดงนำเสียทุกกรณีในการเรียน มาเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่ม สนับสนุนให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ เป็นผู้ช่วยและผู้แนะให้นักเรียนมีหลัก รู้จักวิธีที่จะศึกษาค้นคว้า และเลือกทางของตนเองได้ โดยไม่มีการบังคับให้เชื่อตามครู เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอิสระอย่างมีเหตุผล

6. ฝึกให้นักเรียนมีความสามารถในการทำงานรวมกลุ่ม รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ ออกทนต่อการถูกวิจารณ์ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความอดกลั้น มีวินัยในตนเอง สำนึกในสิทธิของตนเองและผู้อื่น เคารพกฎของสังคมในการอยู่ร่วมกัน รู้จักใช้สิทธิและพิทักษ์สิทธิ รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม รู้แพ้รู้ชนะ เคารพเสียงส่วนมาก รับฟังเสียงส่วนน้อย

7. สนใจศึกษาธรรมชาติและความแตกต่างในตัวของศิษย์แต่ละคน เพื่อนำมาเป็นข้อสังเกตพิจารณาในการปฏิบัติตัวต่อศิษย์ ให้ความรักความสนใจเอาใจใส่อย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้ได้รับความสนิทสนมและความไว้วางใจจากศิษย์ เป็นการขจัดช่องว่างระหว่างครูกับศิษย์อย่างไถ่ผล

8. พยายามค้นหาความสนใจ ความสามารถ และความถนัดของนักเรียนแต่ละคน เพื่อหาทางส่งเสริมแนะนำการเลือกวิชาและอาชีพแก่นักเรียนให้เหมาะสม

9. ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนฝึกใฝ่ในคุณธรรม จริยธรรม โดยไม่หลงไหลในวัตถุและเห็นคุณค่าของการรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติ

10. มีความรู้และความสนใจในการเกษตรพอที่จะเข้าใจและสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเกษตรในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี โดยคำนึงว่าสังคมไทยส่วนใหญ่เป็นสังคมเกษตรกรรม

11. ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตยแก่ชุมชน โดยประพาศิคนเป็นแบบอย่างและชักนำผู้อื่นให้ปฏิบัติตามโอกาสอันเหมาะสม

12. รักความยุติธรรมและกล้าหาญที่จะต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมของสังคมด้วยปัญญาและสติ ตามกระบวนการที่ถูกต้อง เหมาะสมตามขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และตามสิทธิแห่งกฎหมาย

13. หาโอกาสเข้ามีส่วนร่วมโดยเต็มใจในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่น อุทิศตนเป็นที่ปรึกษาหรือช่วยแก้ปัญหาของท้องถิ่น โดยเฉพาะในชนบท เพื่อสร้างสัมพันธภาพและความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในท้องถิ่น

— ในปี พ.ศ. 2518 เมธ เมธสีมา¹ ได้เขียนบทความเรื่อง " บทบาทความรับผิดชอบของครู " กล่าวว่าคุณครูจะต้องมีความรับผิดชอบดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อเพื่อนร่วมงาน โดยการให้ความร่วมมือ และรับผิดชอบร่วมกัน

2. ความรับผิดชอบต่อผู้บริหาร โดยช่วยผู้บริหารโรงเรียนอยู่ตลอดเวลาด้วยหลักการทำงานของประชาธิปไตย

3. ความรับผิดชอบต่อนักเรียนซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยการใช้นิเทศการสอนที่จะสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้น ครูต้องทำหน้าที่เป็นตัวอย่างแก่นักเรียน และสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยในห้องเรียนและในโรงเรียน ครูจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการที่จะชี้แนะแนวทางให้แก่ผู้เรียน และช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถที่จะคิดต่อไป

4. ความรับผิดชอบต่อประชาคม โดยมีบทบาทเป็นผู้นำของสังคม เป็นตัวแทนทำการถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ จากโรงเรียนไปสู่ประชาคม

5. ความรับผิดชอบต่ออาชีพการสอน โดยครูต้องมีความสนใจในการสอน และปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพสูง

¹ เมธ เมธสีมา, " บทบาทความรับผิดชอบของครู ", วารสารสามัญศึกษา 7

ในปี พ.ศ. 2519 ทรงศักดิ์ ศรีกาพลินธ์¹ ได้เขียนบทความเรื่อง "ทิศทางการศึกษา" มีความตอนหนึ่งกล่าวถึงคุณสมบัติของครูที่ดี 6 ประการ คือ

1. สามารถทำการสอนได้เป็นอย่างดี
2. สามารถอบรม แนะนำ และปกครองนักเรียนได้เป็นอย่างดี
3. สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี
4. สามารถสร้างสัมพันธ์อันดี และร่วมมือกับชุมชนได้
5. สามารถเป็นครูอาชีพ คือจะต้องหมั่นแสวงหาความรู้และเพิ่มพูนความรู้ให้แก่อาชีพครู โดยการเขียน การพูด และการวิจัย หรือค้นคว้าทางวิชาการ
- ✓ 6. เป็นผู้สามารถออกไปรับใช้และพัฒนาชุมชนได้

ในปี พ.ศ. 2520 เบญจา แสงมลิ² ได้เขียนบทความเรื่อง "สมุคปกเขียว" บรรยายถึงภาพพจน์ของครูที่นึกถึงทุกครั้ง ดังนี้

1. ยิ้มแย้มแจ่มใส
2. รักและเมตตาศิษย์ทั่วหน้ากัน
- ✓ 3. บุคิธรรม
4. กริยา วาจา สุภาพ
5. ค้าวตรง จะนั่งจะเดินท่วงที่มีสง่า
6. แต่งกายเรียบร้อยทันสมัย
7. ตรงต่อเวลา
8. มาทำงานสม่ำเสมอ ทั้งขยันทำงาน ไม่มีคั่งค้าง
- ✓ 9. มีวิธีสอนที่น่าสนใจชักจูงให้อยากเรียน

¹ ทรงศักดิ์ ศรีกาพลินธ์, "ทิศทางการศึกษา," วารสารศึกษาศาสตร์
1 : 1 (มิถุนายน - ธันวาคม 2519) : 14 - 20.

² เบญจา แสงมลิ, "สมุคปกเขียว," ประชาศึกษา (มกราคม 2520) :

10. กระชับคู่มือลูกศิษย์ทำผิด เด็กจึง ไม่อับอายและไม่ถือคึงกับครู
11. แทรกการอบรมสั่งสอนในบทเรียนทันทีที่ศิษย์ประพฤติไม่เรียบร้อย
12. ให้ความสำคัญศิษย์ในการเรียนโดยการชมเชย และแนะแนวทาง
13. ส่งเสริมความถนัดของศิษย์และความสามารถแต่ละคน
14. ฝึกให้ศิษย์ทำงานอย่างมีระเบียบ.
15. เอาใจใส่ต่อการเรียนของศิษย์เป็นรายบุคคล ถ้าคนใดเรียนอ่อนก็สอนพิเศษให้
16. ดูแลศิษย์อย่างใกล้ชิด ติดตามความประพฤติของศิษย์ทั้งในและนอกเวลาเรียน
17. สอนศิษย์ให้รู้จักคิด แก้ปัญหาตามเหตุผล
18. เล่าเรื่องถ่ายทอดเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้ศิษย์ฟังเสมอ บางครั้งก็นำสิ่งที่ศิษย์สนใจมาให้ดู

19. ให้โอกาสศิษย์ทำงานอย่างอิสระ ให้รู้จักแสดงความคิดเห็น รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะและมีความรับผิดชอบหน้าที่

20. เมื่อศิษย์ป่วยไข้จะเยี่ยมเยียนถามข่าวคราว ซึ่งศิษย์ทุกคนซาบซึ้งใจไม่รู้ลืม ในปี พ.ศ. 2521 คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย¹ ได้จัดให้มีการสัมมนาเรื่อง " ครูผู้สร้างความมั่นคงของสังคม " ได้สรุปลักษณะของครูที่ดีในด้านต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. ความรู้ของครู ครูที่ดีควรมีความรู้ทั้งในด้านวิชาสามัญ และวิชาครู
2. ทักษะในการสอนของครู ครูที่ดีควรมีการฝึกฝนให้เกิดทักษะในด้านต่าง ๆ เช่นมีการปรับปรุงเทคนิคใหม่ ๆ ในการสอนและหมั่นค้นคว้าปรับปรุงตนเองเสมอ
3. ทศนคติของครู ครูที่ดีควรมีทศนคติที่ดีคืออาชีพครู
4. หน้าที่และงานครู ครูที่ดีต้องรู้จักหน้าที่และมีความรับผิดชอบในงานของตน
- ✓ 5. การสอนของครู ครูที่ดีไม่เพียงแต่มุ่งสอนด้านวิชาการ แต่จะต้องอบรมศีลธรรม จรรยา ให้ซื่อคิดแก่นักเรียนในการที่จะดำรงชีวิตและเป็นเยาวชนที่ดีของชาติ

¹ คณะครูศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, รายงานผลการสัมมนา
 " ครูผู้สร้างความมั่นคงของสังคม " (อัครสำเนา) 2521 หน้า 168 - 169.

6. จรรยาบรรณของครู ครูที่ดีจะคงทราบว่าตนควรจะทำตนและประพฤติตนให้เหมาะสมอย่างไร ในฐานะที่เป็นครู

และในปีเดียวกัน บรรจง ชูสกุลชาติ¹ ได้เขียนบทความเรื่อง "Teaching Spirit" สรุปความได้ว่า ครูควรมีวิญญานครู ดังนี้

1. เป็นผู้ที่เชื่อถือได้ เพราะมีคุณธรรมและความจริงใจ
2. มีมรรยาท
3. มีความใฝ่สูง
4. เห็นความสำคัญของเด็ก เข้าใจและรู้จักเด็ก
5. รู้จักสุขภาพอนามัย
6. มีอุทิศตน
7. ไม่เล่นพรรคเล่นพวก มีหิริโอคตปัประ และยึดมั่นในความถูกต้อง
8. ร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ
9. รักโรงเรียน
10. อคทน
11. สุจริตต่ออาชีพ และชาติบ้านเมือง
12. ภูมิใจในอาชีพของตน
13. ร่วมงานเป็นคณะได้

ในต่างประเทศ นักการศึกษา ได้เสนอแนวคิด เกี่ยวกับ บทบาทและคุณลักษณะของครู ไว้ดังนี้

¹ บรรจง ชูสกุลชาติ, "Teaching Spirit," คุณปริทัศน์ 3 (กันยายน 2521) : 40 - 49.

ในปี ค.ศ. 1962 National Commission on Teacher Education and Professional Standards¹ ในสหรัฐอเมริกา ได้รายงานการประชุมหลักสูตรการฝึกหัดครู และกำหนดคุณลักษณะของครูชั้นอาชีพ ไว้ดังนี้

1. ต้องมีความรอบรู้
2. มีทักษะ และความรู้เฉพาะในการประกอบอาชีพ
3. มีความสามารถในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง และมีเหตุผล ปฏิบัติภาระกิจ

ในขอบเขตอย่างรับผิดชอบในผลการปฏิบัติงาน

4. ให้บริการแก่สังคม มิใช่ทำตามความต้องการหรือผลประโยชน์ส่วนตัว
5. ร่วมมือกับผู้ที่มีอาชีพเดียวกันในการปรับปรุง และบังคับใช้มาตรฐานของอาชีพ

ให้สูงขึ้น

6. ประกอบอาชีพเต็มเวลา
7. ค้นคว้าหาความรู้และทักษะใหม่ ๆ เสมอ

ในปี ค.ศ. 1971 โคล เอส เบรมเบค² (Cole S. Brenbeck)

ได้เขียนหนังสือชื่อ " Social Foundation of Education " มีความตอนหนึ่งกล่าวถึงบทบาทของครู สรุปได้ว่าครูจะต้องมีบทบาทดังต่อไปนี้

1. บทบาทในห้องเรียน ซึ่งเป็นบทบาทที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนได้แก่

¹ National Commission on Teacher Education and Professional Standards, " What You Should Know About New Horizon " NCTEPS's Reports, NEA. Washington D.C. 1962 อ้างถึงใน สุภรณ์ ศรีพิทล , " การผลิตครูชั้นอาชีพ,"

วารสารสภาการศึกษา : 12 - 16 .

² Cole S. Brenbeck, Social Foundation of Education (New York: John Wiley and Sons, Inc., 1971)pp. 447 - 481.

1.1 มีบทบาทเป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ ครูจะเป็นสื่อกลางระหว่างนักเรียนกับวิชาที่สอน บทบาทนี้เป็นบทบาทที่สำคัญซึ่งครูจะต้องได้รับการฝึกฝนเพื่อที่จะสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูจะต้องวางแผนถึงความสนใจและสร้างความหมายในการเรียน และให้ประสบการณ์แก่นักเรียน ครูต้องสร้างความสัมพันธ์กับนักเรียน รู้จักการจัดห้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ มีการใช้สื่อทัศนูปกรณ์ในการสอน

1.2 บทบาทในการเป็นผู้สอบ ครูจะต้องวัดผลการทำงานและความก้าวหน้าของนักเรียนในแต่ละภาคการศึกษาและให้คะแนนนักเรียน

1.3 บทบาทในการเป็นผู้รักษาระเบียบวินัย บรรทัดฐานของโรงเรียน และบังคับให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎที่วางไว้

1.4 บทบาทเป็นผู้ที่นักเรียนมีความไว้วางใจ ครูจะต้องเป็นผู้ที่นักเรียนมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจ และสามารถให้คำปรึกษาแก่นักเรียนได้ การที่นักเรียนจะมีความเชื่อมั่นในครูเพียงคนเดียว ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของครู และความสนใจ และความรับผิดชอบของครูที่มีต่อหน้าที่การงาน

✓ 1.5 เป็นตัวแทนของลักษณะทางศีลธรรมของชนชั้นกลาง ครูจะเป็นเสมือนตัวแทนของชุมชนในห้องเรียนที่จะประสานค่านิยม ศีลธรรม และการสมาคมกับคนในระดับอื่น ๆ ระหว่างนักเรียนกับชุมชน

1.6 เป็นเสมือนพ่อแม่ของนักเรียน ครูจะได้รับการคาดหวังว่าเป็นเสมือนพ่อแม่คนที่สองของนักเรียน ซึ่งครูจะต้องคอยดูแลความปลอดภัยของนักเรียนตลอดจนความเป็นอยู่ของนักเรียน

1.7 เป็นที่ปรึกษาในการเรียนของนักเรียน ครูต้องคอยช่วยเหลือนักเรียนในการวางแผนการเรียน และแก้ไขปัญหาในการเรียนรู้ต่าง ๆ แก่นักเรียน

✓ 2. บทบาทนอกห้องเรียน ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับเพื่อนครู ผู้บริหาร และคนอื่น ๆ ได้แก่บทบาทดังต่อไปนี้

2.1 บทบาทเป็นเพื่อนร่วมงาน ซึ่งจะถือว่าครูทุกคนมีความรู้ ความสามารถในวิชาชีพ และมีสิทธิเท่าเทียมกัน

2.2 บทบาทเป็นผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งบทบาทนี้จะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาคมวิชาชีพครู

2.3 บทบาทเป็นลูกจ้าง คณะกรรมการการศึกษาอาจถือว่าครูมีฐานะเป็นลูกจ้าง ซึ่งบทบาทนี้เป็นบทบาทที่ขัดแย้งกับความศรัทธาความรู้สึกรักของตัวครูที่ถือว่าครูเป็นครู เป็นวิชาชีพชั้นสูง

2.4 บทบาทเป็นผู้ไต่บังคับบัญชา เป็นบทบาทที่มีลักษณะเป็นผู้ตามมากกว่าผู้นำ ทำให้เกิดความขัดแย้งกับบทบาทที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งต้องมีความเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง

2.5 บทบาทเป็นผู้รับค่าปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญหรือที่ปรึกษาในระบบโรงเรียนจะถือว่าครูเป็นผู้รับค่าปรึกษา และปฏิบัติตามคำแนะนำในการปรับปรุงการเรียนการสอน

✓ 3. บทบาทในชุมชน ครูจะมีบทบาทก่อสร้างและชุมชนในฐานะที่เป็นผู้นำของชุมชน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน นอกจากนี้ชุมชนยังคาดหวังว่าครูจะต้องเป็นผู้นำบุคคล และเป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเด็ก

และในปีเดียวกัน เจมส์ อี. ไวย์แกนค์¹ (James E. Weigand) ได้เขียนหนังสือชื่อ " Developing Teacher Competencies " กล่าวถึงครูที่มีสมรรถภาพว่า ควรจะมีลักษณะดังนี้

1. สามารถคำนึงถึงระดับสติปัญญาของผู้เรียน เพื่อจะได้สอนตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล
2. สามารถปฏิบัติตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. สามารถใช้คำถามที่ช่วยให้เด็กคิด ซึ่งควรจะเป็นคำถามที่ชัดเจนและกระตุ้นให้ผู้เรียนนำประสบการณ์เดิมของตนขึ้นมาใช้ได้
4. สามารถสอนได้อย่างมีลำดับขั้น
5. มีเทคนิคในการวัดและประเมินผล
6. พัฒนาให้เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- ✓ 7. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เช่น เคารพในคุณค่าของแต่ละบุคคล และร่วมมือในกิจการของชุมชน

¹ James E. Weigand , Developing Teacher Competencies

ในปี ค.ศ. 1977 โจเซฟ เอฟ คัลลาแฮน และ เลียนวาร์ค เอช คลาร์ก (Joseph F. Callahan and Leonard H. Clark) ได้ร่วมกันเขียนหนังสือ ชื่อ " Teaching in the Secondary School " มีความตอนหนึ่งกล่าวว่า ครูมัธยมศึกษาควรมีสมรรถภาพในด้านต่อไปนี้ คือ

1. การวางแผนการเรียนการสอน
2. การกระตุ้นความสนใจและความภูมิใจในนักเรียน
3. การอธิบายความคิด ตั้งคำถาม และฝึกทักษะนักเรียน
4. การจัดให้มีการอภิปราย และการเรียนกลุ่มย่อย
5. การสอนเสริมแก่นักเรียนเป็นรายบุคคล
6. การวัดและประเมินผลด้วยวิธีการต่าง ๆ
7. การสร้างและใช้สื่อการสอน
8. การเป็นครูอาชีพ เช่นการวิเคราะห์การสอน การประเมินผลเทคนิคการสอน และค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอน

✓ จากบทความและข้อเขียนที่ได้กล่าวมา สรุปได้ว่า บทบาทที่สำคัญของครูก็คือบทบาทในด้านการสอน ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเป็นไปในแนวทางที่ครูจะมีใจ เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ แต่จะเป็นผู้กระตุ้น และส่งเสริมให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และรู้จักการค้นคว้าแสวงหาความรู้ และนอกเหนือจากบทบาทในการสอนแล้ว ครูจะต้องมีบทบาทอื่น ๆ เช่นบทบาทในการเป็นผู้อบรมแนะแนวแก่นักเรียนในด้านศีลธรรมจรยา เป็นตัวอย่างแก่นักเรียน เป็นต้นครูจะต้องมีบทบาทต่อสังคมและชุมชน โดยการให้บริการและช่วยเหลือพัฒนาชุมชนและสังคมที่ตน เป็นสมาชิกอยู่อีกด้วย

ส่วนในด้านบุคลิกลักษณะของครู โดยทั่วไปครูจะต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้มีลักษณะที่เป็นมิตร มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีทัศนคติที่ดีต่อการเป็นครู และต่อนักเรียน และข้อที่น่าสังเกตก็คือ ได้มีการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเป็นครูชั้นอาชีพ ซึ่งครูจะต้องมีความรู้ ทักษะ มีการให้บริการแก่สังคมและทำการค้นคว้า วิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอน และอาชีพครู

¹ Joseph F. Callahan and Leonard H. Clark , Teaching in the Secondary School (New York : Macmillan Publuising Co., 1977) pp. 318 - 323.

บทบาทและบุคลิกลักษณะของครูสังคัมศึกษา

นักการศึกษาไทย ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและบุคลิกลักษณะของครูสังคัมศึกษาไว้ในหนังสือและบทความต่าง ๆ ดังนี้

- ในปี พ.ศ. 2510 ถนนม มากะจันทร์¹ ได้เขียนบทความเรื่อง " วิธีสอนสังคัมศึกษา " กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของครูสังคัมศึกษา ไว้ดังนี้คือ
1. ส่งเสริมให้เยาวชนมีความปรารถนาหรือใฝ่ใฝ่ในการศึกษาเล่าเรียนอยู่เป็นนิจ
 2. จุติศคนให้เป็นผู้รอบรู้ทางวิชาการ โดยเฉพาะสาขาวิชาที่ตนมีหน้าที่รับผิดชอบอยู่นั้นให้เข้าใจลักษณะวิชาและขอบเขตของการสอนอย่างลึกซึ้งแจ่มแจ้ง
 3. ต้องเข้าใจลักษณะโดยธรรมชาติของนักเรียน รู้ซึ่งถึงปัญหาความต้องการ ความสนใจ ศักยภาพ และข้อบกพร่องของนักเรียนเป็นรายบุคคล
 4. ต้องสามารถแนะนำแหล่งวิชาความรู้ บุคคลากร หรือข้อมูลความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า สามารถสร้างทัศนคติที่ค้ำจุนให้แก่แก่นักเรียนในการศึกษาค้นคว้า
 5. ต้องเป็นผู้มีวิจณธรรม เข้าใจปัญหาของสถาบันสังคัม และชุมชนได้คือพอสมควร
 6. ควรเป็นสมาชิกที่ดีของสมาคมอาชีพที่ใช้วิชาการ ขั้นสูง

ในปี พ.ศ. 2517 สนิท ทิพวัลย์² ได้เขียนบทความเรื่อง " บทบาทของครูสังคัมศึกษา " กล่าวถึงคุณลักษณะของครูสังคัมศึกษา ไว้ดังนี้

1. มีความซื่อซึ้งและศรัทธาในการเป็นครูสังคัมศึกษา
2. สามารถใช้ภาษาได้เป็นอย่างดีในการอธิบายถ่ายทอดความคิดได้อย่างชัดเจน
- ✓ 3. มีความเข้าใจจุดประสงค์ของการศึกษา หลักสูตร และวิชาสังคัมศึกษา
4. สามารถคัดสรรใจได้ดี มีความเป็นผู้นำทางการศึกษา

¹ ถนนม มากะจันทร์, " วิธีสอนสังคัมศึกษา, " ศูนย์ศึกษา 14 (มกราคม - มีนาคม 2510) : 119 - 120.

² สนิท ทิพวัลย์, " บทบาทของครูสังคัมศึกษา, " ประชาศึกษา 3 (ตุลาคม 2517) : 34.

5. สามารถเลือกใช้สื่อการสอน ได้อย่างเหมาะสมกับบทเรียนแต่ละบท
6. รักการอ่าน การเขียน ทักษะศึกษาเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมและติดต่อกับบุคคล
กลุ่มอื่น หรือสังคมอื่น

ในปี พ.ศ. 2520 จรูญ คุณมี¹ ได้เขียนหนังสือชื่อ " การสอนวิชาสังคมศึกษา " ความตอนหนึ่งกล่าวถึงลักษณะของครูสังคมศึกษาที่มีสมรรถภาพสูง โดยแยกออกเป็น 4 หมวด ดังนี้

1. คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่
 - 1.1 เป็นแบบอย่าง ตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน
 - 1.2 ไม่ผิดใจในสิทธิการเมืองใด ๆ
 - 1.3 ซื่อสัตย์ต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
 - 1.4 มีจรรยาครูสูง
 - 1.5 มีความเยือกเย็น
 - 1.6 ไม่ค้ำเครื่องคองของเมา
 - 1.7 ไม่เล่นการพนัน
 - 1.8 สามารถควบคุมความประพฤติ จิตใจ และอารมณ์ได้ทุกสถานการณ์
 - 1.9 เป็นคนสุ่มรอบคอบ
 - 1.10 เป็นคนสุภาพเรียบร้อย
 - 1.11 ปฏิบัติตนคล้ายบิดามารดาของนักเรียน
 - 1.12 เป็นผู้ที่มีมองโลกกว้าง
 - 1.13 เป็นนักคิดสนใจที่ดี
 - 1.14 มีความกระตือรือร้น
 - 1.15 พยายามปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ
 - 1.16 สามารถประเมินผลพฤติกรรมการสอนของตนเองได้
 - 1.17 สามารถใช้ภาษาได้คล่องแคล่วและเหมาะสมกับกาลเทศะ

¹ จรูญ คุณมี, การสอนสังคมศึกษา , หน้า 8 - 12.

- 1.18 มีความเชื่อในการดำรงชีวิตแบบประชาธิปไตย
- 1.19 เป็นผู้ที่มีใจเอื้ออารี
- 1.20 มีวินัย
- 1.21 มีความรับผิดชอบ
- 1.22 ถูกเวลาให้นักเรียน
- 1.23 ชอบการทัศนศึกษา
- 1.24 เป็นคนทันสมัยอยู่เสมอ
- 1.25 มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดี
- 1.26 มีความเชื่อมั่นในตนเอง
- 1.27 ไร่แวง ยิ้มแย้มแจ่มใส
- 1.28 แต่งกายเหมาะสม
- 1.29 เอาใจใส่ สนใจ และเห็นความสำคัญของเด็ก

2. คุณลักษณะความสามารถทางวิชาการ

- 2.1 มีประสบการณ์ทางการวิจัยอย่างน้อยหนึ่งแขนงวิชา
- 2.2 สามารถในการแก้ปัญหาและดำเนินการสอนเกี่ยวกับข้อขัดแย้งต่าง ๆ
- 2.3 มีความรู้อย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม
- 2.4 มีความรู้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับความคิดรวบยอดและข้อสรุป

ทางสังคมศาสตร์

3. คุณสมบัติทางวิชาชีพ

- 3.1 สามารถใช้วิธีการหลาย ๆ วิธีในการสอนวิชาสังคมศึกษา
- 3.2 สามารถใช้อุปกรณ์การสอนแบบต่าง ๆ ตลอดจนรู้จักใช้ทรัพยากรใน

ชุมชนประกอบการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

- 3.3 สามารถเข้ากับนักเรียนได้ดี
- 3.4 สามารถในการให้บริการ แนะนำ ชี้แจง และเร้าใจให้นักเรียนอย่าง

มีสมรรถภาพ

- 3.5 สามารถในการพัฒนาหลักสูตรและสามารถประเมินผล ตลอดจนเลือกโครงการทางสังคมศึกษาใหม่ ๆ มาใช้ในโรงเรียน

3.6 สามารถใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ให้เป็นประโยชน์ในการสอน

3.7 สามารถพัฒนา และใช้เทคนิคการวัดผลต่าง ๆ หลายวิธีการด้วยกัน

4. คุณสมบัตเกี่ยวกับความรู้ทั่วไป ครูสังคมศึกษาจะต้องเป็นผู้มีความรู้ทั่วไปอย่างกว้างขวาง ทั้งในด้านปรัชญา วรรณคดี ดนตรี ศิลปะ วิทยาศาสตร์ ตลอดจนทักษะในการติดต่อกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

ในปีพ.ศ. 2523 สมบัติ มหารศ¹ ได้เขียนหนังสือชื่อ "สังคมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา" มีความตอนหนึ่งกล่าวว่า ในการที่จะทำให้การเรียนการสอนสังคมศึกษาประสบผลดีนั้น ครูสังคมศึกษาศวรมีการปฏิบัติดังนี้

1. ครูจะต้องเข้าใจจุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษา เพื่อที่จะกำหนดและลำดับวัตถุประสงค์ในการสอนได้อย่างชัดเจนเหมาะสม
2. ครูจะต้องวางแผนการสอนให้ละเอียดชัดเจน
3. ครูจะต้องพยายามใช้วิธีการสอนแบบสืบสอบ
4. ครูจะต้องพิจารณาใช้วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน และจัดกิจกรรมต่าง ๆ
5. ครูจะต้องจัดการสอนให้นักเรียนได้เรียนตามระดับความสามารถของ

นักเรียนเอง

6. ครูจะต้องมีความสนใจ และแนะนำนักเรียน
7. ครูจะต้องจัดระบบการประเมินผลความก้าวหน้าของนักเรียนและสนับสนุนให้นักเรียนมีการประเมินผลตนเอง และกระตุ้นให้นักเรียนเรียนด้วยตนเอง
8. ครูจะต้องช่วยให้นักเรียนพัฒนาสังคมกับแห่งตนทั้งหมด
9. ครูจะต้องสร้างบรรยากาศของประชาธิปไตย

ส่วนในต่างประเทศ ได้มีนักการศึกษาเสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและบุคลิกลักษณะของครูสังคมศึกษาไว้ดังนี้

¹ สมบัติ มหารศ , สังคมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา (ภาพสิทธิ์: ประสานการพิมพ์ 2523.) หน้า 43 - 46.

ในปี ค.ศ. 1952 อาร์เทอร์ ซี บินิง และเดวิด เอช บินิง¹ (Arthur C. Bining and David H. Bining) ได้ร่วมกันเขียนหนังสือชื่อ "Teaching the Social Studies in Secondary Schools " กล่าวถึงลักษณะของครูสังคมศึกษาไว้ดังนี้

1. บุคลิกภาพส่วนบุคคล จะต้องเป็นผู้เห็นอกเห็นใจคนอื่น รู้จักกาลเทศะ ต่อพ้องคนอื่นเบา มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี บุคลิกเข้มแข็ง สนใจอยากรู้เรื่องของโลก และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่องานของตน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจริงจัง
2. ความสามารถเชิงวิชาการ ครูควรต้องมีความรู้และความเข้าใจทางสังคมศาสตร์ เข้าใจวิธีการทางประวัติศาสตร์ สามารถทำหรืออ่านแผนที่ได้ สามารถแปลความตัวเลขหรือสถิติของนักเศรษฐศาสตร์ มีความรู้พื้นฐานในสาขาที่เกี่ยวข้อง เช่น จรรยาภิทัศน์ และวิทยาศาสตร์
3. ความสามารถในวิชาชีพ ครูควรพร้อมที่จะช่วยเหลืองานของโรงเรียน มีความสามารถในการสอน โดยอธิบายบทเรียนอย่างชัดเจน ให้ตัวอย่างในการสอน ท้าบทเรียนให้น่าสนใจ
4. เชื่อนั้นในปรัชญาของวิชาสังคมศึกษา มีความเชื่อในสังคมประชาธิปไตย มีความสนใจอย่างลึกซึ้งในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อย ๆ มีทัศนคติในด้านคือสังคม ไม่เห็นแก่ตัว ให้ความร่วมมือและกล้าที่จะตัดสินใจปรับปรุงระบอบประชาธิปไตย

¹ Arthur C. Bining and David H. Bining , Teaching the Social Studies in Secondary Schools 3 ed. (New York : McGraw - Hill Book Company , 1952) pp. 203 - 205.

ในปี ค.ศ. 1960 โจนาธาน ซี แมคเลนดอน¹ (Jonathan C. McLendon) ได้กล่าวไว้ในหนังสือชื่อ " Teaching the Social Studies " ว่า ครูสังคมศึกษาที่จะต้องฝึกอบรมนักเรียนให้มีคุณสมบัติตามค่านิยมที่สังคมต้องการ ซึ่งวิชาสังคมศึกษาจะสามารถสนองความต้องการทั้งของนักเรียนและสังคม ในแง่นี้ได้ ในด้านลักษณะครูสังคมศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่ทันสมัยต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่จะสอน นั่นคือความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในสังคม และสนใจงานค้นคว้าใหม่ ๆ ทางสังคมศาสตร์ และที่สำคัญคือ ต้องสามารถประยุกต์ความรู้ ความเข้าใจมาใช้กับเนื้อหาที่หลักสูตรกำหนดไว้

ในปี ค.ศ. 1961 โดโรธี เฟรเซอร์ และอีดิธ เวสต์² (Dorothy McClure Fraser and Edith West) ได้เขียนหนังสือชื่อ " Social Studies in Secondary Schools: Curriculum and Methods " กล่าวว่าครูสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาควรมีบุคลิกลักษณะดังนี้

1. ท่าทางดี แต่งกายดี และมีอารมณ์ขัน
2. มีความพอใจและศรัทธาในการสอนสังคมศึกษา
3. เข้ากับนักเรียนได้ดี เป็นที่ไว้วางใจของนักเรียน
4. ปรับตัวได้ดีและอย่างรวดเร็ว
5. มีทัศนคติในทางสร้างสรรค์ต่อการปฏิบัติงาน
6. เข้าใจธรรมชาติ และขอบข่ายของวิชาสังคมศาสตร์ และรู้วิธีการทาง

สังคมศาสตร์

¹ Jonathan C. McLendon , Teaching the Social Studies (Washington D.C. : American Research Association of the National Association, 1960)p.6.

² Dorothy McClure Fraser and Edith West , Social Studies in Secondary Schools : Curriculum and Methods (New York : The Ronald Press Company 1961)pp. 3-8.

7. สามารถประพันธ์และใช้แผนที่ได้
8. สามารถเข้าใจและใช้สถิติทางเศรษฐศาสตร์
9. สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองอย่างมีเหตุผล
10. สามารถใช้เอกสารอ้างอิงทางสังคมศาสตร์ประกอบการสอนได้
11. มีพื้นฐานทางวรรณคดี ศิลปะและวิทยาศาสตร์
12. สามารถช่วยงานธุรการของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
13. สามารถใช้เทคนิคการสอนหลาย ๆ แบบ
14. เข้าใจพัฒนาการเด็ก และจิตวิทยาการเรียนรู้
15. สามารถแยกแยะจุดประสงค์ของการสอน แล้วเลือกเนื้อหาและวิธีสอน

สอดคล้องกัน

ในปี ค.ศ. 1962 เลียนาร์ด เอส เคนเวอร์ธี¹ (Leonard S. Kenworthy) ได้เขียนหนังสือชื่อ " Guide to the Social Studies Teaching in Secondary Schools " กล่าวถึงบทบาทของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. การเข้าร่วมคณะกรรมการโรงเรียน เช่นการเป็นกรรมการแนะแนวหลักสูตร และโสตทัศนูปกรณ์ เป็นต้น
2. การปฏิบัติงานร่วมกับผู้ปกครอง เช่นการเข้าร่วมสมาคมผู้ปกครองและครู ซึ่งจะเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างครูและผู้ปกครอง
3. การแนะแนวนักเรียน ซึ่งจะทำให้ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ
4. การบันทึกหรือจัดทำรายงานต่าง ๆ ซึ่งจะแตกต่างกันไปในแต่ละโรงเรียน
5. ทำหน้าที่อบรมนักเรียน

¹ Leonard S. Kenworthy , Guide Social Studies Teaching in Secondary Schools (California : Wadsworth Publishing Company Inc., 1962) pp. 350 - 351 , 355 - 357.

6. รับผิดชอบหน้าที่ต่าง ๆ ในโรงเรียน รักษาระเบียบกฎเกณฑ์ในโรงเรียน
ไม่ว่าจะได้รับคำสั่งอย่างเป็นทางการหรือไม่ก็ตาม

7. ศึกษาคู่ประสานงานกับผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ในโรงเรียน ซึ่งจะมี
ผลทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น

8. การให้คะแนนนักเรียนและรายงานผลการเรียนต่อผู้ปกครอง

9. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งอาจทำได้โดยการเป็นที่ปรึกษาใน
กิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ

ส่วนในด้านบุคลิกลักษณะ ครูสังคมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรอบ
รู้ มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักข้อดีและข้อบกพร่องของตนเอง ให้ความสนใจกับนักเรียน
ทุกคนและสังคม มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ที่ตนมีอยู่ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
มีความกระตือรือร้นและจะต้องมีความสามารถในการกระตุ้นให้ผู้อื่นเกิดความกระตือรือร้นอีก
ด้วย

ในปี ค.ศ. 1966 ไบรอน จี แมสซาลาส และ เบนจามิน ซี คอกซ์¹
(Byron G. Massialas and Benjamin C. Cox) ได้ร่วมกันเขียนหนังสือชื่อ
" Inquiry in Social Studies " กล่าวถึงบทบาทที่เป็นลักษณะเฉพาะ
ของครูสังคมศึกษา ไว้ดังนี้

1. การพัฒนาให้นักเรียนรับรู้และตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ
2. การพัฒนาทัศนคติในการแก้ปัญหา
3. การสร้างความคุ้นเคยกับวิธีการและเครื่องมือในระบบสืบสอบ
4. การสร้างความเคยชินกับข้อค้นพบของการวิจัยทางการศึกษา
5. การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างฉลากล

¹ Byron G. Massialas and Benjamin C. Cox, Inquiry in
Social Studies (New York : McGraw - Hill Book Company, 1966)

ในปี ค.ศ. 1968 แฟรงค์ เจ เอสแวน ¹ (Frank J. Estvan) ได้เขียนหนังสือชื่อ " Social Studies in a Changing World " กล่าวว่า ครูสังคมศึกษาจะมีบทบาทหลายบทบาท ก็จะต้องเป็นทั้งผู้ควบคุม ผู้สอน นักประชาธิปไตย และผู้รักษาเยียวา ครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาต้องคอยสังเกตนักเรียน สร้างความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย จัดการงานเป็นกลุ่ม วินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ ในการเรียน สร้างวัสดุอุปกรณ์ตามหลักสูตร ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ สร้างประโยชน์ต่อชุมชน และเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน

ในปี ค.ศ. 1969 วิเซน อาร์ โรเจอร์ส ² (Vicent R. Rogers) ได้เขียนบทความเรื่อง " Social Studies : How to Use Inquiry " เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทของครูในการสอนสังคมศึกษาไว้ดังนี้

1. ครูสังคมศึกษาจะต้องเข้าใจถึงความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของนักเรียน
2. ครูสังคมศึกษาจะต้องกระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถาม และใช้ความสามารถในการคิดด้วยตนเอง
3. ครูสังคมศึกษาจะต้องช่วยเหลือ สนับสนุนให้นักเรียนพร้อมที่จะตอบสนองสิ่งที่ท้าทายให้คิด

ในปี ค.ศ. 1973 คาร์ล เอ แกรนท์ ³ (Carl A. Grant) ได้เขียนบทความเรื่อง " The New Social Studies and Inner - City Students " สรุปความได้ว่าวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนที่อยู่ในเมือง เพราะสิ่งแวดล้อมและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเมืองจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือ

¹ Frank J. Estvan, Social Studies in a Changing World (New York : Hartcourt & World Inc., 1968) p.205.

² Vicent R. Rogers, " Social Studies : How to Use Inquiry, " The Instructors 78 (March 1969) : 93 - 94. ✓

³ Carl A. Grant, " The New Social Studies and the Inner - City Students, " The Social Studies 3 (March 1973) : 118 - 120.

หรือวันที่จะเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี วิชาสังคมศึกษาจะช่วยให้นักเรียนพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และทักษะต่าง ๆ ด้วยการให้เขารู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว ดังนั้นครูสังคมศึกษา จึงควรจัดโปรแกรมการสอนที่มุ่งกระตุ้นให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะและทัศนคติที่จะปรับปรุงสังคม ในเมืองของตน จัดกิจกรรมและเทคนิคการเรียนรู้ที่จะทำให้เขาสามารถแก้ปัญหาได้ อย่างถูกต้อง มีเหตุผลและวิธีสอนที่จะนำมาใช้ได้ที่ดีที่สุดก็คือการสอนแบบสืบสอบ

และในปีเดียวกัน เอคการ์ เคลลี และลาร์รี แอนดรูว์¹ (Edgar Kelly and Larry Andrew) ได้ร่วมกันเขียนบทความเรื่อง "The Social Studies Education Learning Task" กล่าวถึงลักษณะของครูสังคมศึกษาที่มีประสิทธิภาพไว้ดังนี้

1. เป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพในสังคมประชาธิปไตย
2. มีความชำนาญในการศึกษาเกี่ยวกับมนุษย์ (เป็นนักวิทยาศาสตร์สังคม)
3. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
4. มีประสิทธิภาพในการหาเหตุผล และตัดสินใจ
5. มีประสิทธิภาพในการวางแผน ปฏิบัติ และประเมินผลการเรียนเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดทางสังคมศาสตร์

ในปี ค.ศ. 1974 สภาสังคมศึกษาแห่งนิวยอร์ก² ได้วางแนวทางเกี่ยวกับ สมรรถภาพของครูสังคมศึกษา ไว้ในเรื่อง "Suggestion Criteria for Certification of Social Studies Teachers" สรุปได้ว่า ครูสังคมศึกษาควรมีสมรรถภาพดังนี้

¹ Edgar Kelly and Larry Andrew, "Social Studies Education Task," Competency - Based Teacher Education (New Jersey : Prentice - Hall, 1973)p.122.

² The New York State Council for the Social Studies, "Suggestion Criteria for Certification of Social Studies Teachers" U.S. Education Resources Information Center, Eric Document ✓ Education (April 1974) : 81683.

1. สมรรถภาพในการสอน

- 1.1 สามารถใช้เทคนิคการสอนได้หลาย ๆ แบบ
- 1.2 สามารถแยกแยะส่วนประกอบของการสอนเป็นหน่วยใหญ่ หน่วยเล็ก และจัดลำดับบทเรียนได้อย่างเหมาะสม
- 1.3 สามารถใช้ท่าทางประกอบการสอน และใช้อุปกรณ์การสอนได้เหมาะสม
- 1.4 ใช้การประเมินผลเพื่อแบ่งนักเรียนตามความสามารถและวางบทเรียน ภาระงานให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน
- 1.5 ช่วยให้นักเรียนมีความคิดรวบยอดทางสังคมศึกษา และฝึกให้นักเรียน มีทักษะในการค้นคว้าทางสังคมศาสตร์
- 1.6 สามารถใช้ผลการวิจัย เลือกเนื้อหาและอุปกรณ์การสอนอย่างเหมาะสมกับบทเรียน
- 1.7 สามารถประยุกต์ใช้หลักจิตวิทยาในการสอนในห้องเรียน

2. สมรรถภาพทางวิชาการ

- 2.1 มีความรู้เนื้อหาวิชาสังคมศาสตร์อย่างกว้างขวาง
- 2.2 รู้วิธีการและเครื่องมือทางสังคมศาสตร์
- 2.3 รู้หลักการวิจัยทางสังคมศาสตร์
- 2.4 รู้ความคิดรวบยอดที่สำคัญ และหลักการทั่วไปของวิชาสังคมศาสตร์
- 2.5 สามารถวิเคราะห์หลักสูตร โดยทั่วไปและหลักสูตร สังคมศึกษาได้
- 2.6 รู้จักใช้สื่อมวลชนให้เป็นประโยชน์ในการสอน
- 2.7 รู้จักใช้แหล่งการวิจัยในการสอนสังคมศึกษา

3. สมรรถภาพทางวิชาชีพ

- 3.1 สนใจร่วมการประชุมสัมมนา อบรมทางวิชาการ และการปฏิบัติงานทางวิชาการ
- 3.2 พยายามหาประสบการณ์ในการเขียนบทความทางวิชาการ ไปร่วมตีพิมพ์ในนิตยสาร และศึกษาคู่กับสังคมอื่นเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรม

3.3 วางขอบข่ายหลักเกณฑ์เพื่อประเมินผลตนเองและกลุ่ม

4. คุณสมบัติส่วนตัว

4.1 พยายามวิเคราะห์ตนเองและปรับปรุงให้ดีขึ้น

4.2 มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน

จอห์น ยู ไมเคิลลิส¹ (John U. Michaelis) ได้สรุปการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการสอนสังคมศึกษาไว้ในเอกสารชื่อ " Using Current Curriculum Development " ของ Association for Supervision Curriculum Development ไว้ดังต่อไปนี้

1. ได้มีการเน้นความสำคัญของการสอนให้เกิดความคิดรวบยอดที่เป็นพื้นฐาน (Basic Concept) มากขึ้น โดยเห็นว่าถ้าผู้เรียนมีความคิดรวบยอดเป็นพื้นฐานไว้ก่อนก็จะช่วยให้สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดีกว่าเดิม
2. มีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีสอนว่า ควรจะให้นักเรียนค้นพบนิยสำคัญหรือกฎเกณฑ์ (Generalization) ในวิชาสังคมศึกษาได้ด้วยตนเอง หมายความว่าส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้กฎเกณฑ์ตั้งแต่ขั้นต้น ค่อย ๆ ขยายให้กว้างขวางและลึกซึ้งเพิ่มขึ้นตามลำดับในชั้นสูง ๆ ซึ่งวิธีนี้เชื่อว่าจะทำให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนแจ่มแจ้งขึ้น
4. มุ่งให้เกิดทัศนคติว่าความรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ไม่สมบูรณ์ถึงที่สุดและยังไม่ยุติลงได้ การค้นคว้าใหม่ ๆ อาจจะทำให้พบสิ่งใหม่ ๆ ซึ่งย่อมทำให้หลักเกณฑ์ความรู้ที่มีอยู่เดิมเปลี่ยนแปลงไปอีก ฉะนั้นการเรียนรู้จึงไม่มีวันจบสิ้น

¹ John U. Michaelis, " Using Current Curriculum Development " อ้างถึงใน สนิท ทิพวัลย์, " การสอนวิชาสังคมศึกษาแบบต่าง ๆ " ประชาศึกษา 29 : 3 (ตุลาคม 2520) หน้า 24.

5. ส่งเสริมให้เด็กรู้วิธีการค้นคว้าสร้างความรู้ใหม่
6. ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะในการศึกษาหาความรู้ตามลำพัง
7. ส่งเสริมให้มีการเรียนประเด็นหรือปัญหาขัดแย้งทางสังคม โดยไม่มีการชวนเชื่อหรือจูงใจให้รับความคิดเห็นไปในทางหนึ่งทางใด ส่งเสริมให้มีความคิดวิพากษ์วิจารณ์ และตัดสินใจเหตุการณ์ด้วยจิตใจที่เป็นกลาง
8. ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้เหตุการณ์ปัจจุบัน
9. พิจารณาบทบาทของค่านิยมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์
10. ส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจวัฒนธรรมของชาติต่าง ๆ

จากที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า ครูสังคมศึกษาจะมีบทบาทและบุคลิกลักษณะที่เป็นลักษณะโดยเฉพาะของตน ซึ่งจะสอดคล้องกับลักษณะของวิชา ครูสังคมศึกษาจะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายสำคัญ คือการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย ครูสังคมศึกษาจะมีบทบาทในการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้รับรู้และตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา ฝึกทักษะในการสืบสอบ ฝึกการคิดอย่างวิพากษ์วิจารณ์ พร้อมทั้งพัฒนาทักษะ ทักษะคิด ค่านิยมของผู้เรียน ครูสังคมศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีลักษณะของความเป็นประชาธิปไตย เช่น ใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็น และจะต้องเป็นผู้มีความรู้ทั่วไปกว้างขวาง และทันสมัยอยู่เสมอ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทบาทและบุคลิกลักษณะของครูทั่วไป

ในประเทศไทยได้มีการวิจัยดังต่อไปนี้

ในปี พ.ศ. 2511 มัชฌิมา ปิยะมาตา¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจคุณลักษณะของครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของครูตัวอย่างประชากรเป็นครูระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จำนวน 1406 คน จากโรงเรียนในพระนครศรีอยุธยา จำนวน 53 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสำรวจพฤติกรรมวิฤติ ผลของการวิจัยพบว่า ลักษณะของครูที่สำคัญมี 9 ประการ คือ

1. ส่งเสริมให้กำลังใจ ยกย่องชมเชยนักเรียน
2. เมตตาคุณณา
3. การสอนดี
4. ให้คำปรึกษาแนะนำแก่นักเรียน
5. มีเหตุผล เป็นประชาธิปไตย
6. มีความยุติธรรม ซื่อตรง
7. ให้ความอุปการะนักเรียน
8. บุคลิกภาพดี
9. มีสัมพันธภาพอันดีกับนักเรียน

และเมื่อจัดอันดับความสำคัญ ผลปรากฏว่า อันดับแรกคือ การสอนดีและมีเหตุผล ประชาธิปไตย อันดับรองลงไป คือ เมตตาคุณณา ให้คำปรึกษาแนะนำนักเรียน มีความยุติธรรม ซื่อตรง บุคลิกภาพดี และมีสัมพันธภาพอันดีกับนักเรียน ส่วนอันดับสุดท้าย ได้แก่ การส่งเสริมให้กำลังใจยกย่องชมเชยนักเรียน และการให้ความอุปการะนักเรียน

¹ มัชฌิมา ปิยะมาตา , "การสำรวจคุณลักษณะของครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา"
(ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยศึกษาศาสตร์ประสานมิตร พ.ศ. 2511)

ในปี พ.ศ. 2518 วิรัช วรณรัตน์¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะบางประการของครูประจำการกับนักเรียนครูที่ยังไม่เคยเป็นครูประจำการ" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเครื่องมือวัดคุณลักษณะสำหรับครูประจำการและนักเรียนครู และเปรียบเทียบคุณลักษณะของครูประจำการและนักเรียนครูที่ยังไม่เคยเป็นครูประจำการ เครื่องมือที่ใช้มีแบบสอบถามลักษณะเป็นคู่ (pair comparison) จำนวน 100 คู่ ตัวอย่างประชากร เป็นครูประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 295 คน และนักเรียนครูจำนวน 241 คน

ผลของการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของครูมี 10 ประการ คือ

1. การสอนดี
2. มีเหตุผล เป็นประชาธิปไตย
3. เมตตา กรุณา เห็นอกเห็นใจ
4. ยุติธรรม ซื่อสัตย์สุจริต
5. เป็นมิตรกับนักเรียน และเข้าร่วมกิจกรรม
6. รับผิดชอบในการสอน
7. ขยันหมั่นเพียร มานะอดทน อยากรู้อยากเห็น
8. บุคลิกภาพดี
9. ยกย่องชมเชย ส่งเสริมให้กำลังใจนักเรียน
10. แนะนำให้คำปรึกษานักเรียน

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคุณลักษณะของครูประจำการและนักเรียนครู ปรากฏว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในค่านการสอน ความมีเหตุผลประชาธิปไตย เป็นมิตรกับนักเรียน เข้าร่วมกิจกรรม การรับผิดชอบงานสอน ความขยันหมั่นเพียร มานะอดทน อยากรู้อยากเห็น และบุคลิกภาพดี

¹ วิรัช วรณรัตน์ , "การศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะบางประการของครูประจำการกับนักเรียนครูที่ยังไม่เคยเป็นครูประจำการ" (ปริธินานุกรณการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิถียุคแรกเริ่ม) กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิบูลย์กิจ, 2518

ในปีเดียวกัน นันทนา ฮั่นศิริ¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาในจังหวัดราชบุรีเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา" โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา ในจังหวัดราชบุรี เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา และลักษณะที่พึงประสงค์ของครูประถมศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า และชนิดเลือกตอบ ครอบคลุมเนื้อหาวิชาสามัญ ความรู้วิชาครู ทักษะการสอน ทักษะคหิ หน้าที่และงานของครูประถมศึกษา นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร โดยทดสอบค่าไค-สแควร์ ตัวอย่างประชากรเป็นผู้บริหารการศึกษาในจังหวัดราชบุรี จำนวน 100 คน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารการศึกษาโดยส่วนรวมมีความเห็นว่า วิทยการความรู้ วิชาสามัญ ความรู้วิชาครู ทักษะในการสอน ทักษะคหิ หน้าที่และงานครู เกือบทุกรายการ มีความจำเป็นต่อครูมาก ยกเว้นหน้าที่ของครูเกี่ยวกับการเลือกแบบเรียนซึ่งผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่า จำเป็นต่อครูในระดับปานกลาง ส่วนในสภาพที่เป็นจริง ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่าครูมีความรู้วิชาครู และทักษะในการสอนในระดับปานกลาง และมีความรู้เกี่ยวกับการสหกรณ์เบื้องต้น ประชากรศึกษา การใช้โสตทัศนูปกรณ์ และการนำเทคนิควิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการเรียนการสอนอยู่ในระดับต่ำ

ในปี พ.ศ. 2519 สุวรรณ เนตยากร² ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และลักษณะที่พึงปรารถนาของครูในระดับ

¹ นันทนา ฮั่นศิริ , "ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาในจังหวัดราชบุรีเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2518)

² สุวรรณ เนตยากร , "ความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และลักษณะที่พึงปรารถนาของครูในระดับมัธยมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2520)

มัธยมศึกษา" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่ และลักษณะที่พึงปรารถนา ของครูมัธยมศึกษา. ตัวอย่างประชากรในการวิจัยได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอน ปลาย จำนวน 230 คน จากโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร และผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 230 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น ซึ่งมีลักษณะแบบมาตราส่วนประเมินค่า มีเนื้อหาครอบคลุมเนื้อหา 4 หมวด คือ ความรู้ของครู ทักษะในการสอน ลักษณะที่พึงปรารถนา และหน้าที่การงาน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน เลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนและผู้ปกครองมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในด้านความรู้ของครู ซึ่งได้แก่ความรู้วิชาสามัญ ความรู้วิชาครู และความรู้ความสามารถพิเศษ
2. ด้านทักษะการสอน ครูควรสอนนักเรียนแบบยี่คนนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ความสามารถในการใช้ภาษาสื่อความหมาย และการควบคุมชั้นเรียน
3. ด้านลักษณะที่พึงปรารถนา ครูควรมีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส แต่งกายสุภาพ พุดจาสุภาพ รู้จักควบคุมอารมณ์
4. ด้านหน้าที่การงาน ครูควรมีศรัทธาในการสอน อบรมนักเรียน และตรวจสอบค ำงานของนักเรียน
- ✓ 5. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดี คือ ครูควรมีความยุติธรรม ตั้งใจสอน และยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน

ในปี พ.ศ. 2520 สุพจน์ สุภกุล¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สมรรถภาพของครูมัธยมศึกษาตามความต้องการของชาวเชียงใหม่" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการ

¹ สุพจน์ สุภกุล ; "สมรรถภาพของครูมัธยมศึกษาตามความต้องการของชาวเชียงใหม่" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2520)

เกี่ยวกับสมรรถภาพของครูมัธยมศึกษา และศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูมัธยมศึกษาใน
 คัดกันต่าง ๆ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม 2 ฉบับ เกี่ยวกับสมรรถภาพของครู
 มัธยมศึกษาที่ต้องการ และเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูมัธยมศึกษา แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หา
 ความแตกต่างระหว่างกลุ่มโดยใช้ค่า F และค่า t ตัวอย่างประชากรประกอบด้วยผู้บริหาร
 การศึกษา ครู นักเรียน และผู้ปกครองในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 587 คน

ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการเกี่ยวกับสมรรถภาพของครูมัธยมศึกษาในค้ำต่าง ๆ
 ของกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้ง 4 กลุ่ม ไม่แตกต่างกันที่ระดับความเชื่อมั่นที่ .05 ส่วนการ
 ปฏิบัติงานของครูกับสมรรถภาพของครูมัธยมศึกษาที่กลุ่มครูต้องการปรากฏว่าแตกต่างกันที่ระดับ
 ความเชื่อมั่นที่ .05 และกลุ่มผู้บริหารการศึกษาและผู้ปกครองต้องการสมรรถภาพค้ำหลักสูตร
 และการสอนมากที่สุด ในขณะที่กลุ่มครูและนักเรียนต้องการสมรรถภาพค้ำการแนะแนวและ
 ปกครองชั้นเรียนมากที่สุด

และในปีเดียวกัน เฉลียว บุรีภักดิ์ และคณะ¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ลักษณะของ
 ครูที่ดี" โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะเฉพาะของครูเชิงพฤติกรรมในค้ำการสอน
 ค้ำวิชาการ ค้ำสุขภาพ ค้ำมนุษยสัมพันธ์ ค้ำคุณธรรมและความประพฤติ ค้ำบุคลิกลักษณะ
 ค้ำการอบรมแนะแนวและการปกครอง และค้ำการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย
 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า และคำถาม
 ปลายเปิด แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และไค-สแควร์ ตัวอย่างประชากรประกอบด้วย
 ค้ำย นักเรียนฝึกหัดครู 2342 คน ผู้ปกครอง 1656 คน ครู 2113 คน ผู้บริหาร 886 คน
 พระ 432 รูป และผู้ทรงคุณวุฒิ 328 คน

ผลการวิจัยพบว่า ความสำคัญของครู อยู่ที่บทบาทการสอน และการประพฤติตนเป็น
 แบบอย่างที่ดี ครูที่มีคนไม่ชอบมากที่สุด คือครูที่ขาดความรับผิดชอบ เจ้าอารมณ์ ขาดความ

¹ เฉลียว บุรีภักดิ์ และคณะ , ลักษณะของครูที่ดี (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
 ตำรวจ 2520)

บุคลิกธรรม เห็นแก่ตัว และประจบสอพลอ : ครูที่มีคนชอบมากที่สุด ก็คือครูที่ตั้งใจสอน เข้าใจและ เป็นกันเองกับนักเรียน บุคลิกธรรม ตรงต่อเวลา เสียสละ และมีเมตตาธรรม ชอบทักท้วงของ ครู โดยเฉพาะครูชาย คือชอบทักท้วงด้านความประพฤติที่ชอบยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข การแต่งกาย กิริยามรรยาท ครูหญิง จะมีชอบทักท้วงด้านการแต่งกาย และอารมณ์ผู้ชอบบน : หน้าที่สำคัญ ของครู ก็คือการสอน การอบรมเด็ก การสอดส่องความประพฤติ และการแนะนำ ครูที่ดี จะต้องประพฤติดี ลักษณะดี รับผิดชอบการสอน สอนดี บุคลิกธรรม มีมนุษยสัมพันธ์ และลักษณะที่ จำเป็นสำหรับครู คือความเที่ยงธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต การตรงต่อเวลาและรับผิดชอบต่องาน ความประพฤติดี การยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การค้นคว้าหาความรู้ อยู่เสมอ ความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสาร และเรียงลำดับความสำคัญของลักษณะครูที่ดี ดังนี้คือ คุณธรรมและความประพฤติ การเป็นพลเมืองดี การอบรมแนะนำปกครอง การสอน มนุษยสัมพันธ์ บุคลิกลักษณะ สุขภาพกายและจิต วิชาการ

การวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ มีดังต่อไปนี้

ในปี ค.ศ. 1967 วิลเลียม อาร์ เบค¹ (William R. Beck)

ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Pupils' Perceptions of Teacher Merit : A Factor Analysis of Five Postulated Dimensions" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะ ของครูที่มีประสิทธิภาพ ตัวอย่างประชากรคือนักเรียนระดับ 6 จำนวน 2108 คน เครื่องมือ ที่ใช้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน เรื่อง "ครูของข้าพเจ้า" ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชอบครูที่มีลักษณะเป็นกันเอง ให้ความอบอุ่นและช่วยเหลือนักเรียน มีความสามารถ ในการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างแจ่มชัด มีความสามารถในการกระตุ้นและชี้แนะนักเรียน มี ระเบียบวินัย และมีการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการสอน

¹ William R. Beck, "Pupils' Perceptions of Teacher Merit: A Factor Analysis of Five Postulated Dimensions," The Journal of Educational Research 61 (November 1967): 127 - 128.

ในปี ค.ศ. 1974 โอพอล ลี ยัง แพทริก¹ (Opal Lee Young Patrick) ได้ทำการวิจัยเรื่อง " An Effective Teacher Profile" โดยมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาและพัฒนาลักษณะของครูที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ต้องการตัวอย่างประชากรคือ นักเรียนจากโรงเรียนในรัฐยูทาห์ 6 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการครูที่สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้ ไม่มีลักษณะเนือจาง และมีวิธีการสอนดี

ในปี ค.ศ. 1975 เจ อี กรัช และแฟรงค์ คอสติน² (J.E. Grush and Frank Costin) ได้ทำการวิจัยเรื่อง " A Student as Consumer of Teaching Process" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมและบุคลิกลักษณะที่มีประสิทธิภาพของครู ตัวอย่างประชากร คือนักศึกษาในมหาวิทยาลัยอิสลินอยส์ จำนวน 1,378 คน มีวิธีดำเนินการวิจัยโดยให้นักศึกษาทำแบบสอบถามเกี่ยวกับบุคลิกภาพของครูในคอนตันภาคเรียน และในปลายภาคเรียน ทำแบบประเมินพฤติกรรมของครูที่เกิดขึ้นในระหว่างภาคเรียน จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับบุคลิกภาพของครูมีความสัมพันธ์กับการประเมินทักษะและพฤติกรรมของครู และพบว่าตามความคิดเห็นของนักเรียน ลักษณะที่สำคัญของอาจารย์ที่ดีคือการเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นผู้นำที่ขยันขันแข็ง มีความสามารถและมีความกระตือรือร้นในด้านการเรียนการสอน มีความซื่อสัตย์ สุจริต น่าไว้วางใจ รักษาสัญญาที่ให้ไว้กับนักศึกษาเสมอ เป็นคนใจกว้าง เข้าใจนักศึกษา ได้ดี ควบคุมกิจกรรมในชั้นเรียนโดยการให้คำปรึกษาแนะนำตลอดจนชี้แจงวัตถุประสงค์ และเปิดโอกาสให้มีการอภิปรายถกเถียง ในชั้นเรียน สามารถควบคุมชั้นเรียนได้ กระตุนและสนับสนุนให้นักศึกษากล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ให้ความรู้แก่นักเรียนให้ทันต่อเหตุการณ์ และความรู้ใหม่ๆ ที่เปลี่ยนแปลง และเป็นคนที่มีการมั่นคง

¹ Opal Lee Young Patrick, " An Effective Teacher Profile," Dissertation Abstracts International 35 (January 1975) :4306 A.

² J.E.Grush and Frank Costin, " The Student as Consumer of the Teaching Process," American Educational Research Journal 12 (Winter 1975) :55 - 65.

และในปีเดียวกัน โทมัส อาร์ วอทรูบา และเพนนี่ แอล ไรท์¹ (Thomas R. Wotruba and Penny L. Wright) ได้ร่วมกันทำการวิจัยเรื่อง " How to Develop a Teacher-Rating Scale Instrument " โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการในการพัฒนาปรับปรุงเครื่องมือประเมินประสิทธิภาพในการสอนของครู คำเน้นการวิจัยโดยสร้างแบบประเมินประสิทธิภาพอาจารย์แล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากร ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษามหาวิทยาลัยซานดิเอโก แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า ตัวอย่างประชากรทั้ง 3 กลุ่ม มีความเห็นว่าคุณลักษณะของอาจารย์ที่สำคัญ ได้แก่ การมีความรู้กว้างขวางถูกต้องทันสมัย และรู้อย่างแท้จริง ส่งเสริมให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น มีความกระตือรือร้นในวิชาที่ตนสอน ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม อธิบายเข้าใจง่าย ยกตัวอย่างให้เห็นชัดเจน ช่วยเหลือนักศึกษาทั้งในและนอกห้องเรียน สร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา มีความยุติธรรมในการประเมินผลนักเรียน มีความสนใจ อยากรสอน และจากการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการสอน ได้แก่ วิธีการสอน อุปกรณ์การสอน บุคลิกภาพ บรรยากาศในชั้นเรียน ทักษะของอาจารย์ต่อนักศึกษาและทัศนคติของอาจารย์ต่อวิชา

ในปี ค.ศ. 1979 พอล โรเบิร์ต เบอร์เคน² (Paul Robert Burden) ได้ทำการวิจัยเรื่อง " Teachers' Perceptions of the Characteristics and Influence on their Personal and Professional Development " โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับบุคลิกลักษณะของครู และวิชาชีพ ตั้งแต่เริ่มทำการสอน คำเน้นการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ครูประถมศึกษารวมจำนวน 15 คน ซึ่งมีประสบการณ์ในการสอน

¹ Thomas R. Wotruba and Penny L. Wright, " How to Develop a Teacher - Rating Scale Instrument, " The Journal of Higher Education 6 (November / December 1975): 653 - 661.

² Paul Robert Burden, " Teachers' Perceptions of Characteristics on their Personal and Professional Development, " Dissertation Abstracts International 40:10 (April 1980) 5404 A.

4 - 28 ปี แล้วนำผลจากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ระยะเวลาในการทำงานเป็นตัวแทนที่สำคัญที่มีผลต่อบุคลิกลักษณะของครู บุคลิกลักษณะของครูที่มีการเปลี่ยนแปลงโดยพัฒนาเพิ่มมากขึ้น เมื่อครูมีประสบการณ์ในการทำงานเพิ่มขึ้น ได้แก่ความเชื่อมั่นในตนเอง วุฒิภาวะ ความสามารถ ความสุภาพ อ่อนโยน ความยืดหยุ่นในการทำงาน การมีใจกว้างและการยึดมั่นในตนเอง

บทบาทและบุคลิกลักษณะของครูสังคมนศึกษา

ในประเทศไทยได้มีการวิจัยดังต่อไปนี้

ในปี พ.ศ. 2518 มลวิภา ตันวุฒินันท์¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเตรียมครูสังคมนศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเหมาะสม ปัญหา ข้อบกพร่องของเนื้อหาที่กำหนดไว้ในโปรแกรมการเตรียมครูสังคมนศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น แล้ววิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ตัวอย่างประชากรประกอบด้วยบัณฑิตศึกษาศาสตร์จำนวน 178 คน อาจารย์ใหญ่ตามโรงเรียนต่าง ๆ ที่บัณฑิตศึกษาศาสตร์ปฏิบัติงานอยู่จำนวน 28 คน

ผลของการวิจัยพบว่า โปรแกรมการเตรียมครูสังคมนศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์มีความเหมาะสมดีแล้ว และครูสังคมนศึกษาควรมีคุณสมบัติดังนี้

1. มีวิธีการสอนที่ดี ทันสมัย เน้นการปฏิบัติและประยุกต์ใช้มากกว่าบรรยาย
2. มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างกว้างขวางลึกซึ้ง ทันต่อความเปลี่ยนแปลง

ของ สังคม

¹ มลวิภา ตันวุฒินันท์ " การเตรียมครูสังคมนศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ " (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2519)

3. มีความสนใจในการสอน

4. มีบุคลิกภาพดี

✓ ในปี พ.ศ. 2520 นพพร พานิชสุข¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สถานภาพและบทบาทของครูสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2520" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสถานภาพ บทบาททั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และปัญหาในการเรียนการสอนสังคมศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ ตัวอย่างประชากรเป็นครูสังคมศึกษาจำนวน 50 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่เป็นสตรี มีประสบการณ์ในการสอนสังคมศึกษาโดยเฉลี่ย 8 ปี และส่วนใหญ่ได้ศึกษาวิชาสังคมศึกษามาโดยตรง

2. บทบาทที่ครูสังคมศึกษาเกี่ยวข้องกับผู้นปกครอง คือ การเป็นครูประจำชั้น และครูสังคมศึกษาส่วนมากไม่ได้เกี่ยวข้องกับกิจกรรมชุมชนใด ๆ เลย

3. ปัญหาที่ครูสังคมศึกษาประสบคือ บทเรียนกับเวลาที่สอนไม่สัมพันธ์กัน และโรงเรียนไม่มีอุปกรณ์การสอนเพียงพอ

4. ในการสอนวิชาสังคมศึกษาเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอด ครูเน้นการสอนที่ก่อให้เกิดความคิดรวบยอดในด้านต่าง ๆ ตามลำดับดังนี้ ความรับผิดชอบในสังคม ความเป็นผู้มีเหตุผล ความรับชาติศาสนา และพระมหากษัตริย์ ความเป็นประชาธิปไตย ความเป็นผู้มีคุณธรรมที่ดี และการเป็นผู้นำแก้ปัญหา

✓ ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับครูสังคมศึกษาว่า ครูสังคมศึกษาควรมีบทบาทช่วยเหลือกิจกรรมในชุมชน และควรจะเป็นผู้ที่ทันสมัยอยู่เสมอในด้านวิชาการ ควรหาโอกาสในการเพิ่มพูนความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ในด้านการสอนควรแนะนำวิธีสอนแบบใหม่ ๆ มาใช้ เช่น วิธีการสอนแบบสืบสอบ

¹ นพพร พานิชสุข , " สถานภาพและบทบาทของครูสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2520 " , ศึกษาศาสตร์สาร 7 : 4 (ธันวาคม 2521) 2-13.

ในปี พ.ศ. 2521 สุภรณ์ จงส์พันธ์¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การผลิตและการใช้ครูสังคมนตรีระดับมัธยมศึกษา" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานโยบายการผลิตครูระดับปริญญาตรี และศึกษาคุณสมบัติของครูสังคมนตรี ที่ผู้ใช้ครูสังคมนตรีต้องการ และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนวิธีสอนสังคมนตรีในสถาบันฝึกหัดครู ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าสายสังคมนตรี ครูสังคมนตรี และนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีต่อการผลิต และการใช้ครูสังคมนตรี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามความคิดเห็นวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตัวอย่างประชากรมี 2 ประเภท คือ ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนวิธีสอนสังคมนตรีในสถาบันฝึกหัดครู กับผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าสายสังคมนตรี ครูสังคมนตรีและนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ในค่านโยบายการผลิตครูสังคมนตรี ผู้บริหารในสถาบันฝึกหัดครูส่วนใหญ่เห็นว่าสถาบันฝึกหัดครูปริญญาตรี เน้นนโยบายด้านคุณภาพของผู้เรียนโดยกำหนดคุณสมบัติครูปริญญาตรีไว้ 3 ประการ คือ ความรู้เนื้อหาแม่นยำ มีความสามารถในการสอน และลักษณะความเป็นครูที่ดี สถาบันฝึกหัดครูให้ความสำคัญแก่หมวดวิชาเฉพาะและวิชาครูมากเป็นพิเศษ และสถาบันฝึกหัดครูควรจะประสานงานกัน เพื่อให้การผลิตครูปริญญาตรีเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

2. คุณสมบัติของครูสังคมนตรีที่ผู้ใช้ต้องการ

2.1 ผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้าสายสังคมนตรี มีความเห็นว่าครูสังคมนตรีควรมีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี ในสายวิชาเอกการสอนสังคมนตรี สอนได้ทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย สอนวิชาอื่น ๆ นอกจากสังคมนตรีได้ มีความรู้ความสามารถสอน เหตุการณ์ปัจจุบัน ได้ถูกต้อง

¹ สุภรณ์ จงส์พันธ์ , " การผลิตและใช้ครูสังคมนตรีระดับมัธยมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522)

2.2 นักเรียนส่วนใหญ่ชอบครูสังคมศึกษาที่มีความรู้แน่นยำเกี่ยวกับเนื้อหาสาระในวิชาสังคมศึกษา และสามารถสอนเหตุการณ์ปัจจุบันได้เข้าใจถูกต้อง

3. ความคิดเห็นที่มีต่อการผลิตครูสังคมศึกษา อาจารย์ผู้สอนวิชาสอนสังคมศึกษา และครูสังคมศึกษา มีความเห็นว่า ควรมีการร่วมมือปรับปรุงหลักสูตรการผลิตครูสังคมศึกษา โดยให้ความสำคัญในเรื่องวิธีสอน วิชาการวัดและประเมินผล และวิชาสื่อการสอน ส่วนผู้บริหารโรงเรียนและหัวหน้าสายสังคมศึกษา เห็นว่าควรเน้นวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน วิชาวิธีสอน และวิชาสื่อการสอน

4. ความคิดเห็นที่มีต่อการใช้ครูสังคมศึกษา

4.1 ตัวอย่างประชากรมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ครูสังคมศึกษาควรได้สอนตรงตามวิชาเอก โดยควรมีชั่วโมงสอนประมาณ 16-18 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และควรได้รับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้วิชาการทุกปี

4.2 ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่า 'เกณฑ์ที่ใช้ในการจัดครูสังคมศึกษาเข้าสอน คือ ความรู้พื้นฐานสายวิชาที่ได้รับการบรรจุ ประสบการณ์และความสามารถ

ในปีเดียวกัน น้อมจิตต์ ชูสุวรรณ¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณธรรมนิยมของครูสังคมศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณธรรมนิยมของครูสังคมศึกษาในทัศนะของนักการศึกษาทุกบุคคลทั่วไป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า และแบบคำถามปลายเปิด โดยครอบคลุมเนื้อหา 4 หมวด คือ จริยธรรม คุณธรรมของครู ทัศนคติที่คัดค้านการเป็นครู และหมวดน้ำใจครู วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ มีชนิดมีเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่าง ประชากรเป็นนักการศึกษาจำนวน 200 คน และบุคคลทั่วไป จำนวน 200 คน ผลจากการวิจัยพบว่า

¹ น้อมจิตต์ ชูสุวรรณ , "คุณธรรมนิยมของครูสังคมศึกษา," (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิตภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2522)

นักการศึกษาและบุคคลทั่วไป มีความคิดเห็นว่าครูสังคมนศึกษา ควรมึคุณธรรมนิยมทั้ง 4 หมวด และจริยธรรมที่จำเป็นมากที่สุด คือการตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน คุณธรรมที่จำเป็นมากที่สุด คือ ความยุติธรรม ทศนคติที่คื่อก่อการเป็นครูที่จำเป็นมากที่สุด คือ การแสวงหาความรู้ใส่ตนอยู่เสมอ น่าใจครูที่จำเป็นมากที่สุด คือ การยินดีให้ความรู้ผู้อื่น และปรารณาดีต่อศิษย์โดยไม่มีอคติใด ๆ

ผลการเปรียบเทียบลักษณะคุณธรรมนิยมของครูสังคมนศึกษาในทัศนะของนักการศึกษาและบุคคลทั่วไป ปรากฏว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ในเรื่องการยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน อารมณ์มั่นคง การรู้จักทำงานเป็นกลุ่ม ความประหยัคมัธยัสถ์ และความอดทน

ในคำนข้อเสนอแนะ นักการศึกษาและบุคคลทั่วไป ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ครูสังคมนศึกษา ควรถือเป็นความรับผิดชอบโดยตรงในการให้คำปรึกษา และช่วยแก้ปัญหาของนักเรียนได้ทั้งในเรื่องการเรียนและเรื่องส่วนตัว และต้องตระหนักว่าการพัฒนาค่านิยมทางสังคมนที่เหมาะสมให้แก่นักเรียนเป็นบทบาทที่สำคัญยิ่ง ของครูสังคมนศึกษา

ในปี พ.ศ. 2522 อธิยา หาญคำรงกุล¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพของครูสังคมนศึกษา" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถภาพที่พึงประสงค์ของครูสังคมนศึกษา และศึกษาความคิดเห็นของผู้ลิต ครูสังคมนศึกษา ผู้ใช้ครูสังคมนศึกษา และผู้ประเมินครูสังคมนศึกษา ตลอดจนเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อครูสังคมนศึกษาระหว่าง ผู้ลิตกับผู้ใช้ และศึกษานีเทศกกับครูสังคมนศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพของครูสังคมนศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างโดยทดสอบค่า t กลุ่มตัวอย่าง

¹ อธิยา หาญคำรงกุล, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพของครูสังคมนศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523)

ประชากร ประกอบด้วย อาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการสอนสังคมศึกษา จำนวน 50 คน อาจารย์ใหญ่และหัวหน้าหมวดสังคมศึกษา จำนวน 100 คน นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 300 คน กิจชานีเทศก์จำนวน 50 คนและครูสังคมศึกษา จำนวน 100 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ผลิต ผู้ใช้ และผู้ประเมิน มีความคิดเห็นว่าครูสังคมศึกษามีสมรรถภาพ ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพ ด้านการสอน และด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก
2. ผู้ผลิตและผู้ใช้มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในเรื่องความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร ความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน การนำความรู้ไปบริการชุมชน การส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง ความสามารถในการเขียนและใช้แผนการสอน ความสามารถในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน การใช้เทคนิคในการสอน การผลิตและใช้สื่อการสอนการวัดและประเมินผลการเรียน
3. กิจชานีเทศก์ และครูสังคมศึกษา มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ในเรื่อง การมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน การนำความรู้ไปบริการชุมชน ความก้าวหน้าทางวิชาการ การส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง ความเป็นครูที่ดี ความสามารถในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน การใช้เทคนิคการสอน การผลิตและใช้สื่อการสอน การใช้จิตวิทยาในการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

ในต่างประเทศ ได้มีการวิจัยดังต่อไปนี้

ในปี ค.ศ. 1972 ริชาร์ด สจ๊วต ไนต์¹ (Richard Steward Knight) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Characteristics of Secondary School Social Studies Teachers Who Deal with Social Issues in their Classroom" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานุคลิกลักษณะของครูสังคมศึกษาที่ใช้บทความทางสังคมในการสอน

¹ Richard Steward Knight, "Characteristics of Secondary School Social Studies Teachers Who Deal with Social Issues in their Classroom," Dissertation Abstracts International 33:5 (November 1972):2220 A.

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือครูสังคมศึกษา 2 กลุ่ม ๆ ละ 18 คน มีวิธีการศึกษา โดยให้ครูกลุ่มแรกทำการสอนโดยใช้บทความทางสังคม กลุ่มที่สองไม่ใช้บทความทางสังคมในการสอน ผลการวิจัยพบว่า ครูที่ใช้บทความทางสังคมสอนเด็ก เป็นครูที่มีบุคลิกลักษณะในการคิดอย่างมีเหตุผล สามารถแก้ปัญหาของนักเรียนได้ ใช้จิตวิทยาในการสอน เตรียมการสอนอย่างมีจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เลือกใช้อุปกรณ์การสอนอย่างเหมาะสม บรรยากาศในห้องเรียนเป็นกันเอง ไม่เข้มงวด มีบุคลิกในการนำให้นักเรียนสามารถร่วมมือกันได้อย่างดี ส่วนครูที่ไม่ใช้บทความทางสังคมในการสอน ส่วนใหญ่เป็นครูที่มีบุคลิกไม่มั่นใจในตนเอง วิตกกังวล หวั่นกลัวต่อความไม่สงบของสังคม การสอนที่ใช้ส่วนมากเป็นไปตามที่กำหนดในหลักสูตร ไร้ความสนใจในการใช้ตำราเรียนมากกว่าหนังสือพิมพ์และนิตยสารต่าง ๆ

ในปี ค.ศ. 1976 เมโรลีน มารี สจ๊วต¹ (Merolyne Marie Stewart) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "The Percieved Importance of Selected Teaching Competencies for Secondary Social Studies Teachers"

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการให้ความสำคัญแก่สมรรถภาพในการสอนของครูสังคมศึกษา โดยนักการศึกษา 4 ประเภท ตัวอย่างประชากรประกอบด้วย ครูสังคมศึกษา ครูใหญ่ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา และอาจารย์จากสถาบันฝึกหัดครู กลุ่มละ 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามมีเนื้อหาครอบคลุมสมรรถภาพ 7 กลุ่ม ได้แก่ การสอนแบบสืบสอบ การสอนความคิดรวบยอด การสอนค่านิยม การสร้างสถานการณ์จำลอง การแสดงบทบาทสมมุติ การใช้สื่อการเรียนการสอน และการเน้นคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า

¹ Merolyne Marie Stewart, "The Percieved Importance of Selected Teaching Competencies for Secondary Social Studies Teachers" Dissertation Abstracts International 38 :2 (August 1977):618A.

ผลการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้ง 4 กลุ่ม ต่อกลุ่มสมรรถภาพทั้งหมด ยกเว้นกลุ่มครูผู้สอนสังคมศึกษาและครูใหญ่ซึ่งเห็นสอดคล้องกันในสมรรถภาพการสอนแบบสืบสอบ ความคิดรวบยอด คำนิยม การแสดงบทบาทสมมุติ และการเน้นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ แต่มีความเห็นแตกต่างกันในด้านการสร้างสถานการณ์จำลอง และการใช้สื่อการเรียนการสอน ส่วนสมรรถภาพที่ถูกเน้นความสำคัญมากที่สุด คือ การเน้นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ และการสอนแบบสืบสอบ

ในปี ค.ศ. 1977 จรูญ คุนมี¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง " A Comparative Study of the Competencies of Prospective Secondary School Social Studies Teachers in the United States and Thailand "

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบสมรรถภาพของครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย วิธีการวิจัยเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร โดยศึกษา เปรียบเทียบหลักสูตรฝึกหัดครู งานวิจัย และบทความ ผลการวิจัยพบว่า

1. จากข้อเขียนของไทยและอเมริกัน เน้นว่าครูสังคมศึกษาควรมีความรู้ทั่วไป กว้างขวาง เช่นทางค่านิยม วรรณคดี คนตรี ศิลปะ วิทยาศาสตร์ และการติดต่อกับชุมชน
2. จากข้อเขียนของอเมริกัน ได้เสนอการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอน สังคมศึกษาจากแบบแยกเป็นวิชาเด่นเพียงอย่างเดียว มาเป็นการผสมผสานระหว่างความรู้ทางสังคมศาสตร์ทั้งหมด หรือการสอนให้มีความหมายร่วมกันระหว่างวิชาต่าง ๆ แต่ของไทยไม่ได้กล่าวถึง
3. การกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เป็นเรื่องสำคัญในข้อเขียนของอเมริกัน แต่ของไทยไม่ค่อยกล่าวถึง

¹ Charoon Koonmee, " A Comparative Study of the Competencies of Prospective Secondary School Social Studies Teachers in the United States and Thailand," Dissertation Abstracts International 38:5 (November 1977): 2686A.

4. เอกสารของไทยเกือบทั้งหมดมักจะเน้นในเรื่องบุคลิกลักษณะส่วนบุคคลของครู แต่มีข้อความน้อยมากที่กล่าวถึงสมรรถภาพในด้านวิชาการและวิชาชีพ

5. สรุปสมรรถภาพของครูสังคมศึกษาว่าควรจะมีดังนี้

5.1 มีประสบการณ์ในการวิจัย

5.2 มีความสามารถในการเข้าถึงปัญหา และค่านิยมที่ขัดแย้งกัน

5.3 มีความรู้พื้นฐานกว้าง ๆ เกี่ยวกับวัฒนธรรม มนุษย์และสังคม

5.4 มีความคิดรวบยอดทางสังคมศาสตร์

5.5 มีความคล่องตัวในการสอนสังคมศึกษาด้วยวิธีการที่ถูกต้อง

5.6 มีความสามารถในการชี้แนะแนวทาง และกระตุ้นให้กำลังใจนักเรียน

อย่างมีประสิทธิภาพ

5.7 สามารถพัฒนาหลักสูตร

5.8 มีความรู้ทางค่านิยมปฏิบัติการเรียนรู้ และนำมาประยุกต์ใช้ได้

5.9 สามารถใช้เทคนิคการวัดและประเมินผลได้ดี

ในปี ค.ศ. 1978 คือ เจมส์ ฟรายด์แมน¹ (Lee James Friedman)

ได้ทำการวิจัยเรื่อง " A study of the Relationships Among Secondary School Social Studies Teachers' Personality Characteristics, Attitudes Toward Social Studies and Classroom Interaction " โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกลักษณะและทัศนคติของครูสังคมศึกษาที่มีต่อวิชา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Lee James Friedman, " A Study of The Relationships Among Secondary Social Studies Teachers' Personality Characteristics , Attitudes Toward Social Studies and Classroom Interaction, " Dissertation Abstracts International 38:7 (January 1978):4408 A.

สังคมศึกษา กับพฤติกรรมในห้องเรียน: ตัวอย่างประชากร คือครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา
 จำนวน 42 คน มีวิธีการวิจัยโดยการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในห้องเรียน โดยใช้วิธี
 วิเคราะห์ปฏิกริยา 10 วิธีของแฟลนเคอร์ (Flanders Interaction Analysis Ten
 Categories) และวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson
 Correlation) ผลการวิจัยสรุปได้ว่า มีความสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะความเป็นกันเอง
 ของครูกับปฏิกริยาโต้ตอบเริ่มแรกของนักเรียน ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลกับความรู้สึกลึกซึ้งยอมรับ
 และการเรียนการสอนแบบสืบสอบ กับปฏิกริยาโต้ตอบเริ่มแรกของนักเรียน

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยของนักการศึกษาต่าง ๆ ทั้งในประเทศไทยและ
 ต่างประเทศ ผู้วิจัยนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเพื่อดำเนินการวิจัยต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย